

BNO Branchemonitor 2019

De Nederlandse ontwerpsector in beeld en getal

**Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers**

Postbus 20698
1001 NR Amsterdam
Danzigerkade 8a
1013 AP Amsterdam

T +31 (0)20 624 47 48
F +31 (0)20 627 85 85
E bno@bno.nl
W www.bno.nl

Inhoud

Voorwoord	3
Infographic door Studio Suze Swarte	4
1 Bedrijven en mensen	6
2 Omzet en markten	8
3 Tarieven	11
4 Gefactureerde uren zzp'ers	13
5 Actuele vraag Branchemonitor over het jaar 2017	14
Colofon	15

Voorwoord

Een actieve sector

De cijfers van 2017 laten een actieve ontwerpsector zien waarin bureaus op zoek gaan naar nieuw personeel en de zzp'ers beduidend meer uren zijn gaan werken. We zien dit terug in de groei van het aantal werkenden, de omzet per fte en de verdubbeling van gewerkte uren bij de zelfstandigen. Mogelijk zetten bureaus vaker freelancers in om de workload aan te kunnen.

Internationaal ondernemen

Het overgrote deel van de omzet komt nog steeds uit eigen land. Dit geldt zowel voor bureaus als voor zzp'ers. Als er een internationale focus is dan richt men zich vooral op het intensiveren van relaties met bestaande opdrachtgevers, wat overigens ook kenmerkend is aan de manier van acquireren en netwerken in de creatieve industrie.

Als we kijken naar de omzet van Nederlandse bureaus in het buitenland dan is dat voor bijna de helft afkomstig uit de hoofdactiviteit Service en/of Experience Design. Hier behoren alle vormen van niet tastbaar ontwerp zoals: service design, social design, strategy design, UX-design, interaction design, digital solutions, way finding etcetera toe.

De andere helft beslaat industrieel en/of product ontwerp en ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur. Met de hoofdactiviteit communicatie en/of grafisch ontwerp wordt de minste omzet in het buitenland gehaald omdat dit sterk cultuur- en taalafhankelijk is.

Toekomst

Bedrijven in de dienstverlening hebben (anders dan productiebedrijven) loonkosten als voornaamste kostenpost, en zijn daarom erg onderhevig aan winstschommelingen. Een crisis heeft bijvoorbeeld direct invloed op de omzet en pas later op de loonkosten, waardoor een nadelig hefboomeffect op de winst ontstaat. De crisis ligt inmiddels achter ons en de sector kan nu de kansen benutten om het hefboomeffect ten gunste van zichzelf te gebruiken. We zien bij de zzp'ers en de kleine ontwerp bureaus al enige verschuiving in het uurtarief. Voor grote ontwerp bureaus liggen er kansen om naar een bredere spreiding van hun inkomstenbronnen te kijken.

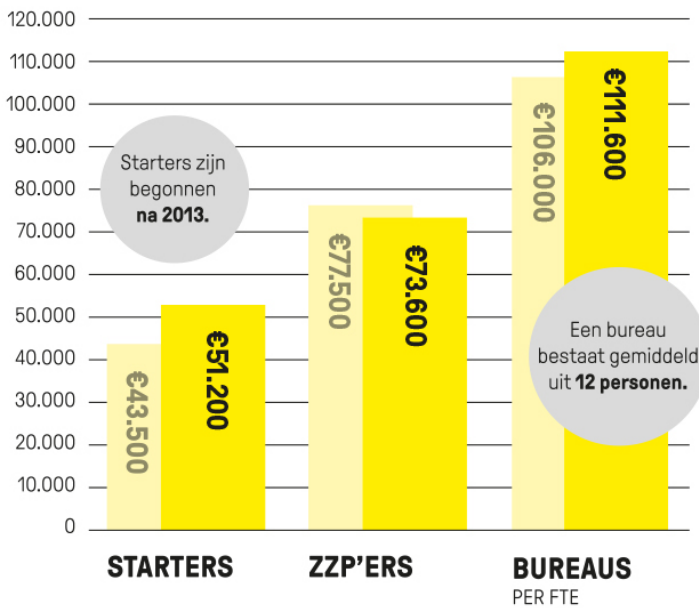
Tot slot

Wij bedanken iedereen die mee heeft gedaan aan het onderzoek. Het is belangrijk om een goed beeld te hebben van de economische situatie van de ontwerpsector. Menig beleidsmaker, onderzoeker of politicus gebruikt de resultaten van het onderzoek om zich een beter beeld te vormen en om zich uit te spreken over de sector.

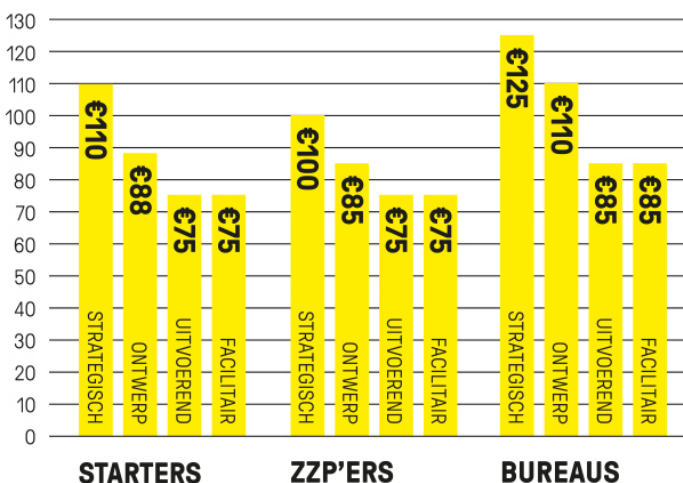
Madeleine van Lennep,
directeur BNO

EENACTIEVE ONTWERPSECTOR

GEMIDDELDE OMZET 2016 / 2017

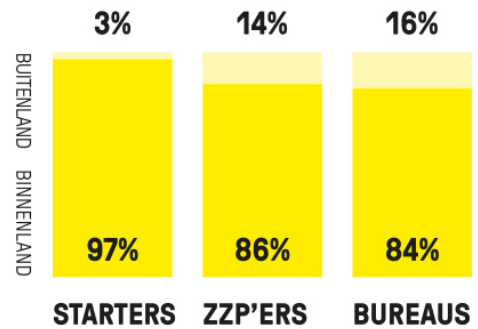

GEMIDDELD UURTARIEF

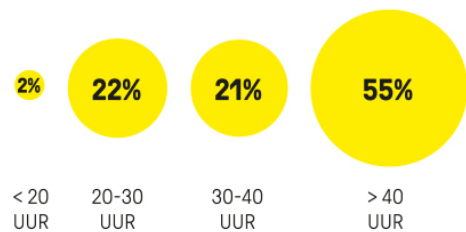

De gemiddelden uurtarieven bij bureaus met 15 of meer werkenden liggen net even anders: €140 strategische werkzaamheden, €115 ontwerpwerkzaamheden, €100 uitvoerende werkzaamheden en €100 facilitaire werkzaamheden.

OMZETVERDELING UIT BINNEN / BUITENLAND

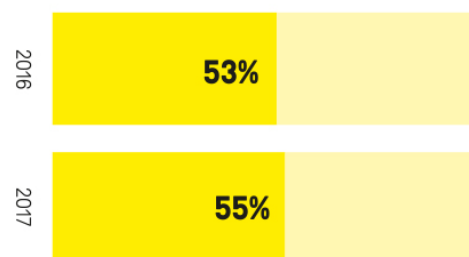

GEMIDDELD AANTAL GEWERKTE UREN PER WEEK DOOR ZZP'ERS

Een grote stijging in het gewerkte uren, in 2016 werkte slechts 29% 40 uur of meer.

GEFACTUREERD DEEL VAN GEWERKTE UREN 2016 / 2017

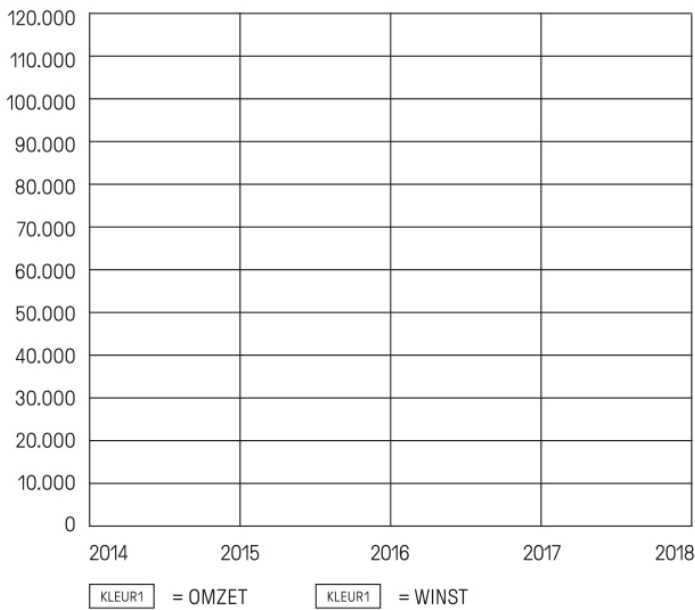

We werken meer uren maar factureren er minder. Het inkomen van starters & bureaus stijgt. Opvallend; starters hanteren een hoger gemiddeld uurtarief dan zzp'ers die langer actief zijn. Voor starters valt er veel te halen in de omzet verdeling binnen / buitenland.

MIJN

JAAROVERZICHT

MIJN OMZET / WINST IN 5 JAAR

MIJN UURTARIEVEN

UURTARIEF
 GEMIDDELD

Vul in om
**gefactureerd
 deel van uren**
 te berekenen.

OMZETVERDELING UIT BINNEN / BUITENLAND

OMZET TOTAAL OMZET BINNENLAND OMZET BUITENLAND

HOEVEEL UUR WERK JIJ GEMIDDELD PER WEEK?

AANTAL DAGEN x AANTAL UREN

UUR
 PER WEEK

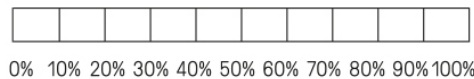
Uren per week x aantal weken gewerkt = **jaartotaal.**

GEFACTUREERD DEEL VAN GEWERKTE UREN

OMZET / UREN JAARTOTAAL = VERDIEND PER UUR

VERDIEND PER UUR / UURTARIEF GEMIDDELD x 100 =

= GEFACITUREERD DEEL

Actief bezig met je eigen data. Hoe verhouden jou cijfers zich tot de gemiddeldes? Komt het gemiddelde inkomen overeen? Hoe is jou omzet verdeling uit binnen / buitenland? En hoe hoog ligt het gefactureerd deel van je uren? Bereken het.

1 Bedrijven en mensen

Aantal bedrijven, 2014-2017

Aantal

	2014	2015	2016	2017
totaal	1.957	1.692	1.712	1.676

Gemiddeld startjaar, 2017

Jaartal

	gemiddeld startjaar	gestart in 2013 of later
zfp'ers	2004	16%
bureaus	1999	2%

Gemiddeld startjaar naar hoofdactiviteit, 2017

Jaartal

	Communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	Service en/of experience design***	Industrieel en/of productontwerp ***	Ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ****
zfp'ers	2003	2003	2007	2004
Bureaus	1998	2005	1997	2003

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp* behoren alle vormen van 2-D visueel ontwerp zoals: brand design, corporate design, grafisch ontwerp, digital creative design, webdesign, app-ontwikkeling, VR-design, packaging design, letterontwerp, illustratie, animatie, infographics, etc.

** Tot *service en/of experience design* behoren alle vormen van niet tastbaar ontwerp zoals: service design, social design, strategy design, UX-design, interaction design, digital solutions, way finding etc.

*** Tot *industrieel en/of productontwerp* behoren alle vormen van 3-D ontwerp zoals: consumentenproduct, industrieel product, verpakkingsontwerp, mode-ontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoire-ontwerp, vrije vormgeving, etc.

**** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren alle vormen van ruimtelijk en omgevingsontwerp zoals: expositie- en tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte, urban design, retaildesign, concept store design, etc.

Gemiddeld aantal werkenden bureaus, 2017

Aantal

	werknemers	directie	totaal
totaal	10	2	12

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar omzetklasse, 2017

Aantal

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	4	7	21	x	12

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar hoofdactiviteit, 2017

Aantal

	Communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	Service en/of Experience design **	Industrieel en/of productontwerp ***	Ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ****
Totaal	11	27	9	9

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp* behoren alle vormen van 2-D visueel ontwerp zoals: brand design, corporate design, grafisch ontwerp, digital creative design, webdesign, app-ontwikkeling, VR-design, packaging design, letterontwerp, illustratie, animatie, infographics, etc.

** Tot *service en/of experience design* behoren alle vormen van niet tastbaar ontwerp zoals: service design, social design, strategy design, UX-design, interaction design, digital solutions, way finding etc.

*** Tot *industrieel en/of productontwerp* behoren alle vormen van 3-D ontwerp zoals: consumentenproduct, industrieel product, verpakingsontwerp, mode-ontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoire-ontwerp, vrije vormgeving, etc.

**** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren alle vormen van ruimtelijk en omgevingsontwerp zoals: expositie- en tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte, urban design, retaildesign, concept store design, etc.

2 Omzet en markten

Gemiddelde omzet per fte, 2014-2017

Duizend euro

	2014	2015	2016	2017
zpz'ers	62	75	77,5	72,6
bureaus	97	96	106	111,6

Gemiddelde omzet zpz'ers naar startjaar, 2017

Duizend euro

	gestart voor 2011	gestart in 2011 of later
totaal	73,6	51,2

Verdeling omzet zpz'ers naar omzetklasse, 2017

Procent

	tot 15.000 euro	15.000 tot 50.000 euro	50.000 tot 100.000 euro	meer dan 100.000 euro	totaal
totaal	12	32	38	18	100

Verdeling omzet bureaus naar omzetklasse, 2017

Procent

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	45	27	28	0	100

Verdeling omzet naar inkomstenbron, 2017

Procent

	zpz'ers	bureaus	recente starters	totaal
honorarium (gedeclareerde uren)	80	81	86	81
royalty's en licenties	4	3	2	3
verkoop	7	5	5	5
marges op inkoop	4	9	4	9
overig	5	2	3	2
totaal	100	100	100	100

Verdeling omzet naar hoofdactiviteit, 2017

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	71	57	67
Service en/of experience design **	4	12	6
industrieel en/of productontwerp ***	14	15	15
ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ****	11	16	12
totaal	100	100	100

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp* behoren alle vormen van 2-D visueel ontwerp zoals: brand design, corporate design, grafisch ontwerp, digital creative design, webdesign, app-ontwikkeling, VR-design, packaging design, letterontwerp, illustratie, animatie, infographics, etc.

** Tot *service en/of experience design* behoren alle vormen van niet tastbaar ontwerp zoals: service design, social design, strategy design, UX-design, interaction design, digital solutions, way finding etc.

*** Tot *industrieel en/of productontwerp* behoren alle vormen van 3-D ontwerp zoals: consumentenproduct, industrieel product, verpakkingontwerp, mode-ontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoire-ontwerp, vrije vormgeving, etc.

**** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren alle vormen van ruimtelijk en omgevingsontwerp zoals: expositie- en tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte, urban design, retaildesign, concept store design, etc.

Verdeling omzet naar opdrachtgever, 2017

Procent

	zzp'ers	bureaus	recente starters	totaal
industrie en bouwnijverheid	10	10	22	10
zakelijke en financiële dienstverlening	24	23	13	23
groot- en detailhandel	6	5	5	6
consumentenproduct / FMCG	3	14	6	11
overheid (centraal en decentraal)	13	12	9	12
NGO's en not-for-profit	8	5	3	5
onderwijs	9	5	11	5
horeca, sport en recreatie	2	2	3	2
cultuur en kunstinstellingen	7	11	5	11
gezondheids- en welzijnszorg	5	7	1	7
particuliere opdrachtgevers	4	2	5	2
overige opdrachtgevers	6	5	16	5
niet in opdracht	3	1	1	1
totaal	100	100	100	100

Verdeling omzet naar geografische herkomst, 2017

Procent

	zzp'ers	bureaus	recente starters	totaal
Nederland	86	84	97	97
rest van Europa	7	10	2	2
Azië	1	1	1	1
Noord-Amerika	2	2	0	0
rest van de wereld	4	3	0	0
totaal	100	100	100	100

Percentage bedrijven met omzet in het buitenland, 2017

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
rest van Europa	31	48	36
Azië	8	11	10
Noord-Amerika	11	11	11
rest van de wereld	9	14	11
totaal % bedrijven met omzet in het buitenland	32	48	37

3 Tarieven

Gemiddelde uurtarieven, 2017

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden ¹	110	90	300
ontwerpwerkzaamheden ²	95	85	300
uitvoerende werkzaamheden ³	80	80	300
facilitaire werkzaamheden ⁴	80	75	300

Gemiddelde uurtarieven zzp'ers, 2017

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	100	85	300
ontwerpwerkzaamheden	85	80	250
uitvoerende werkzaamheden	75	70	300
facilitaire werkzaamheden	75	70	300

Gemiddelde uurtarieven bureaus, 2017

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	125	125	300
ontwerpwerkzaamheden	110	100	300
uitvoerende werkzaamheden	85	85	300
facilitaire werkzaamheden	85	85	300

Gemiddelde uurtarieven bureaus met 15 of meer werkenden, 2017

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	140	125	180
ontwerpwerkzaamheden	115	105	155
uitvoerende werkzaamheden	100	100	130
facilitaire werkzaamheden	100	100	135

¹ Onder andere advies, consultancy, art en design direction.

² Onder andere conceptontwikkeling, design development.

³ Onder andere dtp, engineering, html-coding.

⁴ Onder andere project- en accountmanagement, traffic.

Gemiddelde uurtarieven recente starters, 2017

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	110	80	300
ontwerpwerkzaamheden	88	80	200
uitvoerende werkzaamheden	75	65	190
facilitaire werkzaamheden	75	60	200

Gemiddelde uurtarieven bureaus naar omzet per fte, 2017

Euro

	40.000	90.000	120.000	
	tot	tot	tot	meer dan
	40.000	90.000	120.000	200.000
	euro	euro	euro	euro
strategische werkzaamheden	125	130	140	200
ontwerpwerkzaamheden	115	105	100	125
uitvoerende werkzaamheden	90	85	110	85
facilitaire werkzaamheden	105	95	90	100

4 Gefactureerde uren zzp'ers

Aantal gewerkte uren per week, 2017

Procent

	gestart voor 2013	gestart in 2013 of later	totaal
minder dan 20 uur per week	0	11	2
tussen de 20 en 32 uur	21	28	22
tussen de 32 en 40 uur	21	21	21
40 uur of meer	58	44	55
totaal	100	100	100

Gefactureerd deel gewerkte uren, 2017

Procent

	gestart voor 2013	gestart in 2013 of later	totaal
minder dan 25%	7	11	8
tussen de 25% en 50%	25	11	23
tussen de 50% en 75%	44	50	45
meer dan 75%	24	28	24
totaal	100	100	100

Gefactureerd deel gewerkte uren naar startjaar, 2017

	gewerkte uren	waarvan gefactureerd
gestart voor 2013	39	54%
gestart in 2013 of later	33	60%

Gefactureerd deel gewerkte uren naar hoofdactiviteit, 2017

	gewerkte uren	waarvan gefactureerd
communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	36	59%
Service en/of experience design**	47	70%
industrieel en/of productontwerp ***	42	40%
ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ****	41	51%
gemiddeld	41,5	53

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp* behoren alle vormen van 2-D visueel ontwerp zoals: brand design, corporate design, grafisch ontwerp, digital creative design, webdesign, app-ontwikkeling, VR-design, packaging design, letterontwerp, illustratie, animatie, infographics, etc.

** Tot *service en/of experience design* behoren alle vormen van niet tastbaar ontwerp zoals: service design, social design, strategy design, UX-design, interaction design, digital solutions, way finding etc.

*** Tot *industrieel en/of productontwerp* behoren alle vormen van 3-D ontwerp zoals: consumentenproduct, industrieel product, verpakkingsontwerp, mode-ontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoire-ontwerp, vrije vormgeving, etc.

**** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren alle vormen van ruimtelijk en omgevingsontwerp zoals: expositie- en tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte, urban design, retaildesign, concept store design, etc.

5 Actuele vraag Branchemonitor over het jaar 2017

De actuele vragen gingen dit jaar over internationalisering en over de branchemonitor zelf. Hoe goed is de Nederlandse ontwerpsector vertegenwoordigd in het buitenland? We hebben dit onderzocht door vragen te stellen over strategie, investeringen en verwachtingen.

Daarnaast hebben we de branchemonitor zelf onder de loep genomen. De resultaten hiervan worden gebruikt om het onderzoek verder aan te scherpen gelet op de representativiteit, en ook de bruikbaarheid is daar aanleiding toe.

Buitenland

Nederlands ontwerp wordt internationaal onder meer gewaardeerd vanwege de integrale aanpak en het analytisch vermogen van de ontwerpers. Je zou verwachten dat je dat terugziet in de omzet. Echter slechts 15% van de omzet komt uit het buitenland waarvan het meeste uit Europa. Voorgaande jaren laten een vergelijkbaar beeld zien.

Opvallend is dat een minderheid van de bureaus een internationale focus heeft. De bureaus richten zich dan met name op het intensiveren van relaties met bestaande opdrachtgevers en veel minder op praktische zaken zoals voertaal, bereikbaarheid of een specifiek land.

Een andere factor is de hoofdactiviteit van bureaus: communicatie en grafisch ontwerp leveren doorgaans minder omzet op uit het buitenland. Industrieel en ruimtelijk ontwerp bureaus hebben meer kans op de buitenlandse markt omdat ze minder cultuur- en taalafhankelijk zijn.

Van de bureaus en zzp-ers zonder internationale focus geeft 73% aan dat zij genoeg opdrachten in Nederland hebben. Hier ondervinden zij logischerwijs overigens wel de grootste concurrentie van andere Nederlandse ontwerpers en bureaus.

Bijna de helft van de bureaus geeft aan dat ze de stap naar het buitenland op dit moment te groot vinden. Het gebruik van subsidies of zakelijke ondersteuning scoort opvallend genoeg ook laag, evenals het werken met lokale partners in het buitenland.

BNO Branchemonitor
Februari 2019

Colofon

De BNO Branchemonitor is een uitgave van de
Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers (BNO)
Februari 2019 / www.bno.nl

Onderzoek

ABF Research, uitgevoerd in opdracht van de BNO
Februari 2019 / www.abf.nl

Redactie

Vicky Fasten (BNO)
Fenke Legerstee (ABF Research)

Amsterdam, 2019

bno.nl/branchemonitor